

In 1876 kocht Elisabeth Charlotta Both Hendriksen, sinds 1872 weduwe van C.W.J. baron van Boetzelaer van Dubbeldam, het nabij Maartensdijk gelegen landgoed Eyckenstein. Zij was al eigenaresse van landgoed Sandwijck en werd nu ook eigenaresse van het aangrenzende Eyckenstein. Het geheel had een omvang van ongeveer 1200 hectare.

Na haar dood in 1880 werd het 'dubbellandgoed' verdeeld. Eyckenstein vererfde met het bijbehorende huis op Willem Carel baron van Boetzelaer. Hij woonde hier met zijn gezin al sinds 1878 en begon direct met het verbouwen van het huis.

Tekst - Ronald van Immerseel

Leonard Springer en de monumentale bomen op Eyckenstein

Het park van Eyckenstein in 1905. Duidelijk zichtbaar de opvallende solitaire voor de randbeplanting. Links achter enkele van de door Springer gespaarde eiken.

Van Boetzelaer haalde al vrij snel de toen nog onbekende tuinarchitect en dendroloog L. A. Springer naar Eyckenstein. Het ontwerp van Springer voor Eyckenstein is belangrijk omdat dit een vrij vroeg ontwerp is uit zijn oeuvre als zelfstandig tuinarchitect sinds 1878.

In 1881 kreeg Springer de opdracht om een ontwerp voor het park te maken. In totaal zijn drie ontwerpen van hem bewaard gebleven.⁽¹⁾ Twee ontwerpschetsen zijn in potlood en krijt uitgevoerd. Het derde ontwerp getiteld 'Ontwerp voor veranderingen bij Eijkenstein eigendom v.d. hoogEdelgeboren heer mr. W.C. baron van Boetzelaer te Maartensdijk' is een gekleurde ontwerp-tekening die Springer heeft opgestuurd naar de Internationale Tentoonstelling in Parijs van 1885. Met dit ontwerp won hij de zilveren medaille. Rond 1919 zou Springer nogmaals terugkeren op Eyckenstein en was hij betrokken bij de veranderingen in het achterpark (2).

Het ontwerp

Gezien de overeenkomst met de huidige structuur van het park, is het duidelijk dat het derde ontwerp in ieder geval op hoofdlijnen is uitgevoerd. Een belangrijk 'Springerkenmerk' is de hoge mate van open ruimtes in het park. Het ontwerp wordt gekenmerkt door grote gazons en diepe doorbomen omlijste zichten die het gehele park doorsnijden. De gazons bevatten langs randen solitaire bomen, vaak afgewisseld met heesters en overlopend in de buitenrand van het park. De beplantingsgroepen met massa zijn voornamelijk langs de randen en langs de oude laanstructuren te vinden. Bekend is dat Springer veelvuldig op gardeneske wijze coniferen of opvallende solitaire plantte verspreid in het gazon tegen een massievere boomgroep, zodat deze extra opviel tegen de groene achtergrond. (3) Ook op Eyckenstein zien we deze werkwijze in de randbeplanting langs de gazons.

Gespaarde bomen?

Bij de inventarisatie van het terrein voor het in 2008 door Stichting Particuliere Historische Buitenplaatsen (PHB) opgestelde beheerplan, bleek echter dat er in het park een aantal bomen staan die zeker ouder zijn dan het ontwerp maar hier niet op voorkomen (en hier eigenlijk in sommige gevallen ook niet in passen). Het betreft onder andere monumentale eiken bij de toegang en restanten van de eeuwenoude beuken- en eikendwarpslaan. Wat is hier aan de hand? Uit de literatuur over Springer komt het beeld van een boomliefhebber en dendroloog naar voren die meermaals bestaande bomen spaarde, ook als deze niet in het ontwerp in te passen vielen. Blijkbaar kon hij het ook op Eyckenstein niet over zijn hart verkrijgen om deze bomen te vellen. Dat de bomen niet in het ontwerp zijn ingepast, doet vermoeden dat 'en travaux' is besloten de bomen te handhaven.

Grove dennen

De invloed van Springer op Eyckenstein herkennen we ook in een aantal monumentale grove dennen in het achterpark. Springer was zeer gecharmeerd van de *Pinus sylvestris* die hij als 'tuinboom' introduceerde.⁽⁴⁾ Deze soort was voorheen alleen als productiehout geliefd en werd niet in tuinen en parken toegepast. Na Springers' verhuizing naar Hilversum in 1889 met de nabije heide met grove dennen, was het silhouet van deze bomen hem gaan intrigeren. Op Eyckenstein handhaafde Springer een aantal 'wilde' grove dennen en nam ze op in zijn plannen waar ze inmiddels tot monumentale bomen zijn uitgegroeid.

Het uitgevoerde ontwerp van Leonard Springer voor Eyckenstein uit 1881:

'Ontwerp voor veranderingen bij Eijkenstein eigendom v.d. hoogEdelgeboren heer mr. W.C. baron van Boetzelaer te Maartensdijk', W.U.R., afd. Speciale Collecties, Collectie Springer inv.nr. 01.387.04.

Noten

¹ Zie W.U.R., afd. Speciale Collecties, Collectie Springer inv. nr. 01.387.02; 01.387.03 en 01.387.04.

² C.D.H. Moes, L.A. Springer. *Tuinarchitect, dendroloog* (Rotterdam 2002), 309.

³ Moes, Springer, 41.

⁴ Moes, Springer, 158.